

11.4.2018

PROJEKT SPRAWOZDANIA

w sprawie wpływu polityki spójności UE w Irlandii Północnej
(2017/2225(INI))

Komisja Rozwoju Regionalnego

Sprawozdawca: Derek Vaughan

SPIS TREŚCI

	Strona
UZASADNIENIE – STRESZCZENIE FAKTÓW I USTALENIA	3
PROJEKT REZOLUCJI PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO	8

UZASADNIENIE – STRESZCZENIE FAKTÓW I USTALENIA

Irlandia Północna jest jednym z najbiedniejszych regionów w północno-zachodniej Europie. Wynika to częściowo z regresu pewnych tradycyjnych sektorów przemysłu. Irlandia Północna przez kilka dziesięcioleci doświadczała także przemocy na tle światopoglądowym, zwanej konfliktem w Irlandii Północnej. Porozumienie wielkopiątkowe z 1998 r. otworzyło drogę ku pokojowi, a obydwie społeczności – katolików i protestantów – przyjęły uzgodnienia dotyczące podziału władzy, które miały położyć kres przemocy i segregacji.

Po podpisaniu porozumienia wielkopiątkowego Unia Europejska odegrała wspierającą rolę w procesie pokojowym w Irlandii Północnej. Wsparcie to przyjęło dwie podstawowe formy. Po pierwsze, Unia Europejska kształtuje ogólne ramy polityczne na potrzeby stosunków między Zjednoczonym Królestwem, Irlandią i Irlandią Północną. Po drugie, polityka spójności Unii Europejskiej na przestrzeni lat zwracała szczególną uwagę na Irlandię Północną w celu wsparcia rozwoju gospodarczego i społecznego w kontekście procesu pokojowego. Mając to na uwadze, Parlament Europejski pragnie przywrócić się wpływowi polityki spójności UE w Irlandii Północnej z myślą o określeniu drogi na przyszłość.

Irlandia Północna korzysta z różnych programów spójności, a w szczególności z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego, programu PEACE dla Irlandii Północnej oraz programów INTERREG.

W niektórych przypadkach fundusze UE w Irlandii Północnej odgrywają taką samą rolę jak w innych europejskich regionach, wspierając rozwój gospodarczy i postęp społeczny. Istnieją także pewne programy, które są dostosowane do szczególnej sytuacji panującej w Irlandii Północnej i ukierunkowane na budowanie mostów między dwiema społecznościami oraz ponad granicami.

Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR) w Irlandii Północnej

Celem programu EFRR w Irlandii Północnej na okres 2014–2020 jest wzmocnienie ogólnej konkurencyjności. W szczególności skupia się on na transferze technologii w obszarze badań i rozwoju do przedsiębiorstw w Irlandii Północnej, obejmując inwestycje w wysokości 113 mln EUR w tym obszarze.

Kwota przekraczająca 135 mln EUR jest przeznaczona na zwiększenie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw przez udzielanie im pomocy w uzyskaniu dostępu do kapitału dzięki połączeniu instrumentów finansowych i dotacji. Wsparcie finansowe i niefinansowe otrzyma ponad 6 000 przedsiębiorstw, a celem jest utworzenie 2 800 miejsc pracy. Trzecim celem w tym obszarze jest promowanie energii ze źródeł odnawialnych w Irlandii Północnej. Na zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych w ramach zużycia energii elektrycznej z 19,5 % do 40 % przeznaczono 47 mln EUR.

Niedawne ważne projekty finansowane z EFRR w Irlandii Północnej obejmują centrum dla odwiedzających na Grobli Olbrzyma, które przyczynia się do zwiększenia atrakcyjności regionu dla turystów i w ten sposób pobudza lokalną gospodarkę.

Łączny budżet programu operacyjnego dla EFRR na okres 2014–2020 w Irlandii Północnej

wynosi 522 091 481 EUR, z czego wkład UE stanowi 313 254 888 EUR.

Europejski Fundusz Społeczny (EFS) w Irlandii Północnej

Głównym celem EFS w Irlandii Północnej w okresie 2014–2020 jest poprawa umiejętności, w szczególności osób młodych. Celem tych działań jest walka z ubóstwem i wykluczeniem społecznym dzięki zmniejszeniu bezrobocia.

W szczególności program operacyjny dąży do zwiększenia zdolności do zatrudnienia 40 000 osób, w tym długotrwale bezrobotnych. Obejmuje on poradnictwo zawodowe, doradztwo i szkolenie dla bezrobotnych osób młodych. Promowanie przygotowania zawodowego także stanowi cel programu.

Łączny budżet Europejskiego Funduszu Społecznego dla Irlandii Północnej w okresie 2014–2020 wynosi 513 382 725 EUR, z czego wkład UE stanowi 205 353 090 EUR.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW)

Program rozwoju obszarów wiejskich dla Irlandii Północnej jest szczególnie ważny w świetle utrzymującego się znaczenia sektora rolnictwa dla lokalnej gospodarki. Program koncentruje się głównie na zachowywaniu i wzmacnianiu ekosystemów, lokalnym rozwoju obszarów wiejskich oraz zwiększaniu konkurencyjności sektora rolno-spożywczego.

W szczególności rolnicy otrzymują wsparcie w celu objęcia umowami 12 % użytków rolnych w Irlandii Północnej w dążeniu do zachowania różnorodności biologicznej oraz sadzonych jest 1 200 hektarów lasów w celu łagodzenia zmiany klimatu. W okresie 2014–2020 prawie 20 % gospodarstw w Irlandii Północnej będzie korzystać ze wsparcia inwestycji w celu zrestrukturyzowania i zmodernizowania swoich przedsiębiorstw. Ponadto 10 % gospodarstw i 25 % przedsiębiorstw rolno-spożywczych otrzyma wsparcie na potrzeby rozwoju krótkich łańcuchów dostaw i rynków lokalnych. Program doprowadzi także do utworzenia prawie 30 000 miejsc w ramach kursów szkoleniowych dla rolników i innych przedsiębiorstw rolnych. Ponadto oczekuje się, że każdy mieszkaniec obszarów wiejskich w Irlandii Północnej będzie objęty lokalną strategią rozwoju, a około 12 % ludności wiejskiej ma korzystać z udoskonalonych usług i infrastruktury.

Łączny budżet programu operacyjnego dla Irlandii Północnej wynosi 760 100 000 EUR na okres 2014–2020, z czego wkład UE stanowi 228 400 000 EUR.

Europejski Fundusz Morski i Rybacki (EFMR) w Irlandii Północnej

EFMR wspiera działalność morską i rybacką oraz pomaga osiągać cele wspólnej polityki rybołówstwa.

Wsparcie jest dostępne dla projektów, które przyczyniają się do zrównoważonego wzrostu gospodarczego w sektorach rybołówstwa morskiego i akwakultury. W szczególności finansowanie jest dostępne na potrzeby modernizacji statków rybackich, w tym poprawy efektywności energetycznej i wymiany silników, chowu i hodowli ryb, przetwórstwa i sprzedaży ryb, inwestycji w obiekty na lądzie, usług dla przemysłu rybnego, tworzenia miejsc pracy i szkolenia oraz środowiska morskiego i rybołówstwa śródlądowego.

Łączny budżet dla Irlandii Północnej w ramach Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego w okresie 2014–2020 wynosi 18 310 000 EUR, z czego wkład UE stanowi 13 730 000 EUR.

Program PEACE dla Irlandii Północnej

PEACE IV jest wyjątkowym programem polityki spójności UE, którego celem jest wzmocnienie pokojowo nastawionego i stabilnego społeczeństwa poprzez wspieranie pojednania w Irlandii Północnej i w regionie przygranicznym Irlandii, a mianowicie w hrabstwach Cavan, Donegal, Leitrim, Louth, Monaghan i Sligo. Jego celem jest wspieranie działań, które będą budować zaufanie i jednoczyć ludzi na poziomie obejmującym różne społeczności i transgranicznym, oraz które zapewnią wkład we wspólne społeczeństwo dla wszystkich.

Różni się on od funduszy i programów wspomnianych powyżej, gdyż jego środki finansowe nie są zarządzane przez organy krajowe lub regionalne, ale przez organ ds. specjalnych programów UE (*Foras Um Chláir Speisialta An AE/Boord O Owre Ocht UE Projects*). Jest to specjalny organ transgraniczny utworzony w kontekście porozumienia wielokopiatkowego, uznawany zarówno przez Zjednoczone Królestwo, jak i Irlandię. Program koncentruje się na czterech celach.

Cel wspólnej edukacji polega na zwiększeniu poziomu bezpośredniego, trwałego i opartego na programie nauczania kontaktu między uczniami a nauczycielami ze wszystkich środowisk. Celem jest zaangażowanie 350 szkół i 144 000 uczniów we wspólne działania edukacyjne. Zapewniane jest także szkolenie dla nauczycieli.

W odniesieniu do dzieci i osób młodych celem programu jest inwestowanie w odpowiednie relacje i działania z zakresu mentoringu w celu wzmocnienia interakcji między dziećmi i osobami młodymi ze wszystkich środowisk, promowania poszanowania dla różnorodności oraz wzmocnienia chęci do budowania pozytywnych relacji. Szczególne działania są dostępne dla osób najbardziej zmarginalizowanych, wymagających szczególnego traktowania oraz takich, do których najtrudniej jest dotrzeć. Ponad 43 000 dzieci i osób młodych zdobędzie nowe umiejętności i kompetencje. W działania te zaangażowane są lokalne organy i społeczności, a także organizacje państwowe i wolontariackie.

Celem utworzenia wspólnych przestrzeni i usług jest przekształcenie relacji między społecznościami w Irlandii Północnej. Ma to także wspierać zwiększone zaangażowanie gospodarcze i społeczne na poziomie transgranicznym i na poziomie różnych społeczności. Pod względem usług program ukierunkowany jest na ofiary konfliktu i osoby, które go przeżyły, na przykład poprzez leczenie urazów, ocenę potrzeb w dziedzinie zdrowia fizycznego i psychicznego oraz pomoc na rzecz rodzin w radzeniu sobie z historią konfliktu.

Celem budowania pozytywnych relacji jest zapewnienie szacunku na poziomie różnych społeczności i transgranicznym. Obejmuje to rozwiązywanie konfliktów i mediacje, projekty lokalne i regionalne w celu budowania wzajemnego zaufania i zrozumienia, projekty dotyczące analizowania historii we wrażliwy sposób, działania w obszarze sportu, sztuki i kultury oraz projekty ułatwiające interakcje międzyludzkie i mobilność między mieszkańcami podzielonych obszarów sąsiedzkich.

Łączny budżet programu operacyjnego na okres 2014–2020 wynosi 269 610 967 EUR, z

czego wkład UE stanowi 229 169 320 EUR.

Programy INTERREG w Irlandii Północnej

Irlandia Północna uczestniczy w programie INTERREG V-A wraz z sąsiadującymi regionami Irlandii i zachodniej Szkocji. Programem tym także zarządza organ ds. specjalnych programów UE.

Program skoncentrowany jest na czterech dziedzinach, które mają kluczowe znaczenie dla tworzenia miejsc pracy i wzrostu: inicjatywach transgranicznych na rzecz badań naukowych i innowacji, ochrony wspólnego środowiska, zrównoważonej mobilności transgranicznej oraz transgranicznych usług opieki zdrowotnej i społecznej. Szczególne znaczenie mają programy promujące transgraniczny transport publiczny oraz dostęp do nowoczesnej opieki zdrowotnej w regionach przygranicznych.

Łączny budżet programu operacyjnego dla programu INTERREG V-A Irlandia Północna–Irlandia–Szkocja w okresie 2014–2020 wynosi 282 761 998 EUR, z czego wkład UE stanowi 240 347 696 EUR.

Irlandia Północna kwalifikuje się także do uzyskania finansowania w ramach programu INTERREG V-B (transgranicznego: programu Peryferii Północnych i Arktyki, programu Europy Północno-Zachodniej i programu obszaru Atlantyku) oraz INTERREG V-C (międzyregionalnego, tj. ogólnoeuropejskiego).

Misja informacyjna w Irlandii Północnej

Aby ocenić wpływ polityki spójności UE w Irlandii Północnej w ujęciu bardziej szczegółowym, Komisja Rozwoju Regionalnego zorganizowała misję informacyjną w Irlandii Północnej w dniach 21–23 kwietnia 2018 r. Podczas misji informacyjnej posłowie spotkali się z różnymi zainteresowanymi stronami w celu zgromadzenia informacji na temat polityki spójności w Irlandii Północnej oraz odwiedzili kilka projektów finansowanych z pomocą programów spójności. Obejmowały one projekty miejskie w Belfaście, projekty transgraniczne w obszarze Derry/Londonderry i projekty wiejskie w regionie Grobli Olbrzyna.

W szczególności posłowie odwiedzili ośrodki Skainos Centre we wschodnim Belfaście i Girdwood Hub w północnym Belfaście, które stanowią przykłady wspólnych przestrzeni dla różnych społeczności. W Derry/Londonderry uczestnicy misji odwiedzili Regionalny Północno-Zachodni Park Naukowy (Catalyst Inc), który pomaga małym i średnim przedsiębiorstwom w rozwoju w ramach gospodarki opartej na wiedzy. W regionie Grobli Olbrzyna przedstawiciele komisji odwiedzili centrum dla odwiedzających, które odgrywa ważną rolę w pobudzaniu turystyki w regionie, ale także spotkali się z przedstawicielami lokalnych przedsiębiorstw i inicjatyw, które uzyskały finansowanie z UE na potrzeby wsparcia rozwoju lokalnej gospodarki. W Belfaście spotkania były także organizowane z przedstawicielami biura Komisji, organu ds. specjalnych programów UE, Departamentu Finansów i Departamentu Gospodarki.

Spotkania i wizyty dotyczące projektów są szczegółowo opisane w sprawozdaniu z misji, opublikowanym osobno.

Wniosek

Ogólny wniosek sprawozdawcy dotyczący wpływu polityki spójności UE w Irlandii Północnej jest taki, że polityka wywarła niezwykle pozytywny wpływ na życie w Irlandii Północnej, w szczególności na najbardziej potrzebujących obszarach miejskich i wiejskich oraz w odniesieniu do relacji między społecznościami. Polityka spójności Unii Europejskiej pomogła poprawić sytuację gospodarczą i społeczną Irlandii Północnej po przeprowadzeniu procesu pokojowego, dzięki czemu Irlandia Północna wykazuje obecnie o wiele mniejszy deficyt rozwojowy niż kilkadziesiąt lat temu.

W odniesieniu do relacji między społecznościami szczególne znaczenie ma program PEACE. Jest on zarządzany przez niezależny organ, który jest odrębny względem władz krajowych lub regionalnych, oraz koncentruje się w szczególności na tworzeniu powiązań między społecznościami Irlandii Północnej i ponad granicami. Powiązania te trudno byłoby utworzyć w przypadku braku finansowanego przez UE programu PEACE.

W odniesieniu do przyszłości polityki spójności w Irlandii Północnej sprawozdawca uważa, że należy w miarę możliwości utrzymać finansowanie spójności po 2020 r. Programom zastępującym obecny program PEACE i program INTERREG V-A w Irlandii Północnej i na obszarach przygranicznych należy nadać jeszcze większy priorytet w tym względzie, gdyż należy kontynuować finansowanie projektów obejmujących różne społeczności oraz projektów transgranicznych.

PROJEKT REZOLUCJI PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

w sprawie wpływu polityki spójności UE w Irlandii Północnej (2017/2225(INI))

Parlament Europejski,

- uwzględniając wpływ polityki spójności UE w Irlandii Północnej,
 - uwzględniając postanowienia porozumienia wielkopiątkowego z 1998 r.,
 - uwzględniając art. 52 Regulaminu oraz art. 1 ust. 1 lit. e) decyzji Konferencji Przewodniczących z dnia 12 grudnia 2002 r. w sprawie procedury udzielania zgody na sporządzenie sprawozdań z własnej inicjatywy, a także załącznik 3 do tej decyzji,
 - uwzględniając sprawozdanie Komisji Rozwoju Regionalnego oraz opinię Komisji Kontroli Budżetowej (A8-0000/2018),
- A. mając na uwadze, że polityka spójności UE w Irlandii Północnej jest realizowana za pomocą różnych instrumentów, w tym Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego, programu PEACE dla Irlandii Północnej oraz programów INTERREG;
- B. mając na uwadze, że Irlandia Północna jest regionem czerpiącym ogromne korzyści z polityki spójności UE;
- C. mając na uwadze, że oprócz bardziej ogólnych funduszy polityki spójności Irlandia Północna korzystała w szczególności ze specjalnych programów transgranicznych i obejmujących różne społeczności, w tym programu PEACE dla Irlandii Północnej;
- D. mając na uwadze, że polityka spójności UE, w szczególności w ramach programu PEACE, zdecydowanie zapewniła wkład w proces pokojowy w Irlandii Północnej oraz wspiera pojednanie między dwoma społecznościami;
- E. mając na uwadze, że sukces finansowania w ramach polityki spójności UE wynika częściowo z faktu, iż jest ono postrzegane jako „neutralne środki”, tj. niepowiązane bezpośrednio z interesami żadnej społeczności;
1. podkreśla ważny wkład zapewniany przez politykę spójności UE w Irlandii Północnej, w szczególności pod względem wsparcia odbudowy najbardziej potrzebujących obszarów miejskich i wiejskich oraz tworzenia kontaktów transgranicznych i kontaktów między społecznościami w kontekście procesu pokojowego; zauważa przede wszystkim, że pomoc na rzecz najbardziej potrzebujących obszarów miejskich i wiejskich często przyjmuje formę wsparcia dla nowego rozwoju gospodarczego, który promuje gospodarkę opartą na wiedzy, na przykład w ramach parków naukowych w Belfaście i Derry/Londonderry;
2. uważa, że specjalne programy UE dla Irlandii Północnej, w tym program PEACE dla Irlandii Północnej, mają kluczowe znaczenie dla trwającego procesu pokojowego, gdyż przyczyniają się do tworzenia kontaktów między społecznościami i kontaktów

transgranicznych; zauważa, że ośrodki społeczne i wspólne usługi na poziomie obejmującym różne społeczności i transgranicznym mają w tym względzie szczególne znaczenie;

3. dostrzega, że środki budowania zaufania między społecznościami, takie jak wspólne przestrzenie i sieci wsparcia, odegrały kluczową rolę w procesie pokojowym, gdyż wspólne przestrzenie umożliwiają dwóm społecznościom w Irlandii Północnej prowadzenie wspólnych działań, pomagając zatem w likwidacji podziałów;
4. zauważa przywiązanie wszystkich zainteresowanych stron w Irlandii Północnej do zapewnienia ciągłości celów polityki spójności UE w regionie;
5. jest jednak zdania, że można uczynić więcej, aby zwiększyć ogólną świadomość na temat wpływu finansowania UE w Irlandii Północnej, w szczególności informując opinię publiczną o wpływie projektów finansowanych przez UE na proces pokojowy i ogólny rozwój gospodarczy regionu;
6. uważa, że pożądane jest, by Irlandia Północna po 2020 r. mogła nadal korzystać z ogólnych funduszy spójności UE w miarę możliwości, gdyż przyniosłoby to korzyści dla rozwoju gospodarczego i społecznego, przede wszystkim na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania i obszarach wiejskich;
7. uważa, że po 2020 r. należy kontynuować wspierane przez UE programy transgraniczne i obejmujące różne społeczności; podkreśla, że kontynuowanie specjalnych unijnych programów spójności dla Irlandii Północnej, w szczególności programu PEACE dla Irlandii Północnej i programów INTERREG, ma szczególne znaczenie dla stabilności regionu; obawia się, że zakończenie tych programów zagroziłoby działaniom w zakresie budowania zaufania na poziomie transgranicznym i obejmującym różne społeczności, a w konsekwencji procesowi pokojowemu;
8. uważa, że ważne jest, by UE nadal docierała do obydwu społeczności w Irlandii Północnej po 2020 r., odgrywając aktywną rolę w administrowaniu finansowaniem spójności i działań obejmujących różne społeczności w Irlandii Północnej, a zatem pomagając im w pokonywaniu podziałów; uważa, że finansowanie powinno być utrzymywane na obecnym poziomie;
9. wzywa Komisję do promowania doświadczeń zdobytych przez Irlandię Północną w dziedzinie finansowania spójności jako przykładu, w jaki sposób UE pragnie rozwiązywać konflikty między społecznościami;
10. uważa, że kluczowe znaczenie ma zapewnienie ludności Irlandii Północnej, a w szczególności osobom młodym, ciągłego dostępu do wymian gospodarczych, społecznych i kulturalnych w całej Europie;
11. zobowiązuje swojego przewodniczącego do przekazania niniejszej rezolucji Radzie i Komisji, Zgromadzeniu i rządowi Irlandii Północnej oraz rządowi i parlamentom państw członkowskich i ich regionów.